

ԲԱՆԱՍՏԵՂՄԱԿԱՆ**Տ Ո Ւ Ն Ը (*)**

Տունս եմ շինեմ
Արագածի անդոյթ խորշին,
Պարզ, մրսերիմ,
Ոնին մէջէն իմ պապերուն.
Տարիներով երազն որուն
— Անհաս կարօս —
Նըման նաւուն փրդոսկրեայ,
Կրքեր եմ ես,
Երկէ երկիր ու ծովէ ծով:

Տունս եմ շինեմ
Արագածի անհուն սրբին,
Ձայնին մէջէն բիլ ջուրերուն,
Ղօղանջն ի վեր հօտին անցորդ:
Մեծին անոր իմ սիրսն է սափ,
Մինչ ոսկերուս սրտի սրտի
Հողը մեր սուրբ,
Ինձ կը բերէ բիրեղ հոգին
Իմ պապերուն:
Ու իմ նայուածքը կը սահի,
Մէկ սուտակէն միւս յակիւնք,
Ծաղիկներու, առուակներու,
Որոնց վրայ կաթիլ կաթիլ
Ցանցն է ինկեր,
Իմ պապերուս ապրումներուն:
Քրչիկ մ'անցին,
Հովի բերնին,
Նրեմքներ կը թոթուեն ձիւն.
Երկու թրոյուն
Կը հիւսեն բոյն,
Տունիս սեմէն
Ինձ տալով դառ,
Մեծ արուեստէն իմ պապերուն:

Տունս եմ շինեմ

Արագածի անդոյթ խորշին,
Եւ հողերու շրջումներուն
Հրակայ ծաղիկ մ'է իմ հոգին:
Լեռան վրայ Արագածի
Կայ ձայներու անհուն համերգ.
Մէջս կարծես հուր են վառեր,
Շրջումներուն՝
Հազար հազար սերունդներու
Իղձն է՝ քառեր:

Ու ժամէ ժամ, կը բարձրանան,
Կը կամարուին,
Ձերք յամեցած կարօսի ժայթք
Տունիս պատեր.
Մինչ ֆառերու կուրծքին դիմաց
Կը փայլակէ մուրհը կախարդ,
Կը մրսածեմ աչներով քաց
Ես պատկերին,
Որ կ'առնէ ձեւ,
Այնպէս ինչպէս երազն է իմ
Երէկ, այսօր, հազար տարի,
Բուսած հողէն մեր աշխարհին:

Կը բարձրանան պատերն անոր
Ոսկ օսկ, թիզ թիզ,
Լուսամուկներն ահա նըման
Այլըներու,
Որ կը նային անհուն սիրով
Դաւթին վրայ Արարատեան,
Ափը անհուն բարիքներու
Ժողովուրդին իմ մասնուցող:

Դուռներն ահա,
Դէպ արեւմուտ ու դէպ հարաւ,
Լուռ հրաւիր եկուորներուն,

(*) Հայրենական ապագայի:

Որուն փութն զոյգ ծիծառներ
Ամէն զարուն՝
Պիտի հիւսնն երջանկութեան
Օրանն իրենց:

Մարմին է արգ տունն իմ աղուոր,
Զոր դարերով եմ երազեր:
Անկիւնն ահա թոնրատունին
Ու մառանին,
Ուր յօրինեն պիտի առու
Յորենն արդար, կաթն ու գինին
Սարսեաւ բարիք մեր աշխարհին:

Քովիկն անոր պարսէզ աղուոր,
Որմէ կածանն զերթ ժապաւէն
Դէպի աղբիւր,
Հեղուկ հոգին իմ պապերուն,
Սափոր, սափոր,
Փոխադրելու ներս իմ տունէն:

Հասակդ առած կանգներ ես արդ՝
Տուն Հայրենի,
Իբրեւ խորհուրդ,
Պասսպարան ու սաղաւար,
Քանգոլումին դէմ
Հազար հազար տարիներուն:
Ու ցնցուղով ու ողկոյզով
Հոսի բարիքը օրհնաբեր,
Լեցուին շաղով ու մարգարտով մեր ամ-
բարներ,

Սրտերն հանուր հայ աշխարհին:
Իջնէ ինչպէս ցօղը բարի,
Սերունդներու մաղթամբը սուրբ
Վըրան տունիս, վըրան դալար նորանորոգ
Մեր աշխարհին,
Զը կոխէ հոն ոտքը չարին,
Շուքն ու արիւն
Մեր դրուծան թրեւամիտին:

Հեռուն, հեռուն,
Պարը հըսկայ, պարը կախարդ
Յաւերժական մեր լեռներուն:
Շուքը հըսկայ

Նոյի լեռան,
Ու դեռ գերի,
Զիս ընկով կաթսայ անհուն՝
Ու իմնն իր մէջ կ'եռեսեփի:

Տուն իմ անուշ,
Քող չըպակսի հացը մաքուր
Սեղանէն բու,
Ու մառանէդ՝
Մեղր ու գինին:

Շողն ազամանդ մեր ջուրերուն,
Մոյնը թաւիւ հազարերփեան
Մեր լեռներուն՝
Վըրան դէմքին զաւկըներուդ.
Որոնք վաղը ու գալ տարի,
Դալ դարերուն,
Իմ արիւնէս պիտի բացուին
Ծիլ ծիլ, շող շող,
Անտառին մէջ մեր մեծ ցեղին:

Տուն իմ նորոգ,
Որքան նըման՝ այն միւսին,
Որուն սեփն արիւնն իմ հօր
Հոսեցաւ վար՝ կաթիլ, կաթիլ,
Հիւսել ոսպանն իմ վրէժին
Եւ վրէժին իրեն նըման
Հազարներու:
Այժմ իր հոգին,
խորհուրդ հանգչած, զերթ աղանի
Իմանալի,
Կը հըսկէ լուռ, ինձ ցոյց տալով
Հորիզոններն,
— Հեռու ճամբայ դէպ հայրենիք —
Կանչող իրեն, բանակներն իր.
Պանդուխտներուն:
Գտած եմ քեզ տուն իմ աղուոր,
Ինչպէս երբեմն ժրպիտն էր մօտ
Աղօթք մամուս,
Հասակն անեղ իմ պապերուն:
Առանց քեզի,
Տուն հայրենի,
Իր հունէն դուրս,

Նրման չուրին՝

Մենք սահմանուած ենք չորեալու :

Այժմ երբոր, դարձի լեփոր,

Կը կանչէ ես

Բանակն հրակայ պամդուխսներուն .

Սեմին կեցած իմ նոր տունիս ,

Պալաս մ'ինչպէս մարմարակերս

Իմ մտէն ներս ,

Ես կը կանչեմ

Հոգիները իմ պապերուն .

Ինչպէս կեցաւ

Մէկը որ մը իմ արիւնէն ,

Ասկէ առաջ հազար տարի ,

Դիտեց անցնիլն իր առջեւէն ,

Գառնուկներու , մրտուկներու

Երան հարուս .

Իմ առջեւէն գառնուկի տեղ

Բանակն անբաւ բանւորներուն ,

Հողի , մրտի ,

Որ կը հիւսեն ցանցը երկաթ ,

Ցանցը կըրակ ,

Վըրան ազաս

Մեր աշխարհին :

Գորովագին ,

Կեցած հրպարս տան լեմին ,

Այնքա՛ արցունք

Սրտիս՝ ժրպիս :

ԵՂԻՎԱՐԴ

ԶԵՆ ԶԶԵԶ

Հետագայ պատմական արտառուջ տաղը հանած ենք Ս. Արտոնյա թիւ 1455 Ձեռագրին :
Նոյն տաղը մանր տարբերակներով կը գտնուի նաեւ թ. 714 ձեռագրին սկիզբը : Առաջին ձե-
ռագիրը ունի հետեւեալ յիշատակարանը : — «Գրեցաւ ոտանաւորս ի փառս շահի թոխար
ձեռաւոր Սեփաւնու մեղսանեակի իրիցու , ի վայելումն Յովսէփի աշակերտին ինոյ . ի թվականիս
Հայոց ՌՉԱ (= 1622) Մայիս ամսոյ , յորժամ ընտանալորու դուռն գլուխ փաշեցին եւ գտնան
եւ զսարայն կոխեցին , եւ զՍանն փաշիշանն ըսպանին , եւ զայլ գլուխ մարդիսն ջարդեցին , եւ
կոյնն քաղաւոր ըզմուշքան Մուսափան , զոր Տէր Ած . զինքն խաղաղութեամբ պահեցեց ամենք :

ՈՂԲ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ԿԱՖԱՅՈՒ

Ինքն հարիւր հայոց քրիսն

Ի՞նչ էր տւելին [= 1475]

Ի յառմանէ մեղաց չարին

Միաբանեցան այն տանկնին :

Թաքարն եկաւ ի վր . Կաօին

Ջրեր զամենքն կտնցին

Կրօնի տրին հետ փառքին

Սէ տաս արիւն յերկիր հեղին :

Յետոյ եկին զասորդանին (*)

Որ Դձ էր աւելին

Սէ միաբան ի գուրս ելին

Չկա՞նա փառքն բոլորեցին :

Բազում և անթիւ էր հետեւին

Թօփ ու բուժանկ տաս ունէին

Խիս կանչելով կոնի գային

Որ ահ նստէ ի վր . փաղին :

Մեծ մեծ քօփերն երբ փաշին

Երկին և երկիր կու զոգային

Խիս տաս վնաս եղեւ փաղին

Տուն եւ տանարքն փրկին :

Տըղայք մեռան յանէ ծային

Կանայք յանէն զարհուրէին

Սէ ըզըղայսն անցուցնէին

Ջի անեղ էր ծայն մեծ քօփին :

Ի հինգ աւուրն զփառքն առին

Սէ տուտ երդումն տաս արարին

(*) Ըստ թ. 714 ձեռագրին Գ. եւ Դ. տուները տեղափոխել են :